

...No en pot rajar

Els regidors han de preparar-se per al pitjor". L'advertència és de Rita Barberà, alcaldessa de València, però la podria haver pronunciada qualsevol altre alcalde de qualsevol ciutat petita, mitjana o gran. Els 20.000 milions de pessetes que l'Ajuntament valencià havia de rebre enguany del govern espanyol s'han convertit, finalment, en 16.500. Els 3.500 milions que falten s'han quedat pel camí de la restricció pressupostària. Senzillament, no hi són. I Rita Barberà –com tots els alcaldes– haurà de fer malarismes per a fer quadrar el pressupost. Per això, "els regidors han d'estar preparats per al pitjor": perquè aquell projecte que havien anunciat, aquella inversió que havien compromès, l'hauran de desar al calaix de les promeses incomplotes. O deixar-ho córrer.

La constatació que enguany els municipis rebran del Fons de Cooperació Municipal menys diners dels previstos és només la gota que ha fet vessar el got de la paciència dels alcaldes. El sentiment d'injustícia financera és absolutament generalitzat entre els responsables municipals: volen que el seu problema sigui, d'una vegada per totes, una prioritat, i busquen una solució definitiva. Demostrant la seva mala consciència sobre el problema, l'estat ja ha acudit dos cops des de la restauració dels ajuntaments democràtics a fer de bomber de les finances municipals. El primer va ser l'any 1981, sota el govern d'UCD. Dos anys després, el PSOE va intervenir-hi per resoldre els deutes dels ajuntaments. Però només van tancar forats. La prioritat política i financera eren les autonomies, i els ajuntaments s'havien d'esperar. Curiosament, la jove democràcia feia esperar el nivell de govern més acostat al ciutadà, l'expressió més palpable del nou ordre democràtic.

Passats els anys, en 1988, el Congrés va aprovar allò que havia de ser la desitjada solució definitiva: la Llei Reguladora de les Finances Locals. La llei va introduir una colla de reformes en el sistema de finançament municipal que en ben poc temps han quedat en evidència: la situació econòmica dels municipis és cada cop pitjor, i en alguns casos arriba

La situació econòmica dels ajuntaments ha arribat al límit. Endeutats fins al coll i sense prou finançament, han organitzat la revolta.

al dramatisme. La impossibilitat d'augmentar els impostos que paguen els ciutadans i la insuficiència absoluta de les aportacions de l'estat han empès els ajuntaments a recórrer a l'endeutament per la via del crèdit bancari. Els menys escrupolosos han tirat pel dret i obtenen recursos especulant amb sòl de propietat municipal, igual com ho faria un gestor privat.

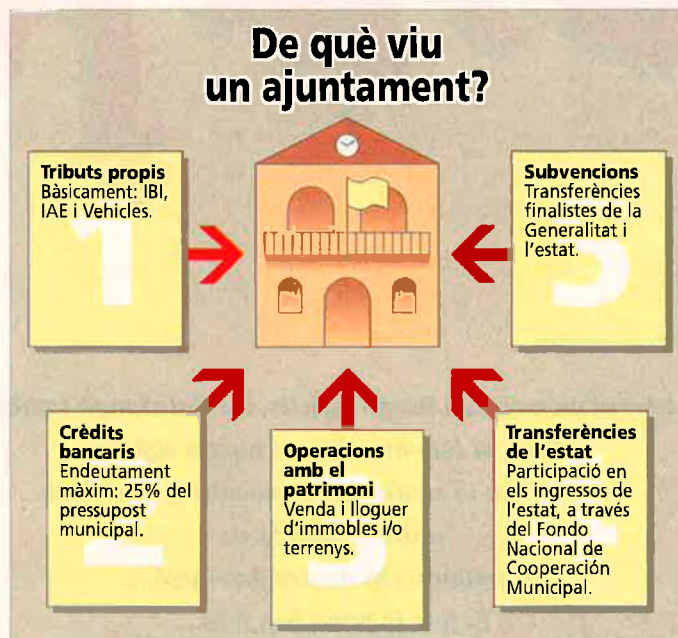
La via creditícia s'ha convertit en un pendent perillós, amb efectes de bola de neu, per causa dels altíssims tipus d'interès que han aplicat aquests últims anys els bancs i caixes d'estalvis. El principal creditor dels municipis de l'estat és el Banco de Crédito Local, que forma part d'Argentaria, amb un 50% del deute total. En principi aquesta entitat pública va ser

creada especialment per a atendre les necessitats financeres dels ajuntaments, però en la pràctica aplica tipus d'interès i condicions que els municipis consideren "excessius" –els benèvols– i "abusius" –els més perjudicats–. Per aquest motiu, cada cop més, els regidors de Finances contracten crèdits amb bancs i caixes privades.

Però, segons la llei, el deute d'un ajuntament no pot superar el 25% del seu pressupost anual total. Si es vol endeutar més, n'ha de demanar permís a l'autoritat corresponent –estat o comunitat autònoma–, que només l'hi concedirà en situacions considerades excepcionals. Aquest límit legal fa que siguin molts els muni-

cipis que amaguen el seu deute real a través de diverses tècniques de "camuflatge". Mentrestant, la bola de neu es va inflant.

I, finalment escanyats, els ajuntaments han dit prou. El paper de portaveu l'han exercit els alcaldes de les set ciutats més grans de l'estat, entre elles Barcelona (amb un deute declarat de 241.000 milions de pessetes) i València (33.127 milions). Han amenaçat amb una rebel·lió generalitzada i exigeixen un pacte d'estat sobre el finançament municipal. Dins l'estratègia de pressió política, els ajuntaments han amenaçat el Govern de deixar de complir serveis municipals que per llei no els corresponen, com per exemple la crida al servei militar. En el paquet reivindicatiu global consta la demanda de cessió d'un 5% de l'IRPF per

als ajuntaments. No representaria més diners, però sí que contribuiria a solucionar urgències de liquiditat. Una proposta de paternitat indis-cutida: Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, que d'aquesta manera assumeix el lideratge moral de les reivindicacions de tots els municipis de l'estat. Però la demanda de responsabilitat fiscal conté una modificació a l'alça respecte a la idea original de Maragall: es tracta de gestionar un 5% a banda el 15% que han aconseguit les autonomies. El Govern central ha contestat que no, i que el primer que han de fer els ajuntaments per a afrontar la situació és "controlar les despeses de personal". Però ho ha dit amb la boca petita.

En 1996, fallida total. La urgència dels alcaldes és avalada pels números. Un informe recent encarregat per la Federació de Municipis de Catalunya (FMC, que agrupa ajuntaments governats pel PSC, IC i ERC) situa el col·lapse total de les finances municipals a tres anys vista. L'informe, elaborat pel catedràtic de Finances Públiques de la Universitat de Barcelona, Antoni Castells –dirigent també del PSC i autor de la proposta de cessió del 15% del IRPF a les comunitats autònomes– fa una radiografia de la situació econòmica dels ajuntaments i de les mancances de l'actual Llei Reguladora de les Finances Locals, i arriba a la conclusió que ni els impostos ni el dèficit no poden créixer més. "Els municipis –diu l'informe respecte al primer punt– han arribat al límit en l'explotació de les seves fonts d'ingressos". Pel que fa al segon, afirma que "l'endeutament ha assolit els nivells màxims que, per prudència financera i per imperatiu legal, no hauria de sobrepassar". Situació límit.

A banda l'acció de la FMC, des de Catalunya, forces polítiques han aportat possibles

Rita Barbera. L'alcaldesa de València reconeix que haurà de retallar el pressupost municipal d'enguany.

Tenir concert... o no tenir-ne

Comparació del finançament públic de municipis catalans i bascos

	habitants	milions
Sant Andreu de Llavaneres	4.500	72,5
Torreblanca	4.500	50
Ibarra	4.500	172
Manlleu	16.000	211
Requena	17.000	196
Zarautz	16.000	711
Girona	70.000	1.260
Alcoi	65.000	996
Getxo	70.000	2.280
Sabadell	192.000	2.900
Elx	181.000	2.488
Gasteiz-Vitòria	197.000	8.980

Les xifres estan arrodonides per facilitar la comparació. Els municipis dels PPCC reben els diners de l'estat ja que formen part d'autonomies de règim comú. Els ajuntaments bascos els reben de les respectives diputacions forals, gràcies al règim de concert econòmic.

solucions a la situació creada. Convergència i Unió ha esmentat la possibilitat que els coeficients de caixa del Banc d'Espanya puguin ser utilitzats per resoldre a curt termini els problemes financers més urgents dels municipis. ERC, per la seva banda, proposa que l'estat cedeixi als municipis del Principat la gestió d'un percentatge de l'IRPF pròxim al 18%, al marge evidentment del 15% que ha de gestionar la Generalitat. A terme mitjà, els republicans mantenen la seva reivindicació de concert econòmic com a solució, també, per als problemes financers dels ajuntaments (vegeu el gràfic comparatiu).

Eduard Voltas

DOMÈNEC UMBERT

Pasqual Maragall. El batlle barceloní encapçala les reivindicacions municipals per aconseguir més diners de l'estat.

